

DEVE KAÇ AKÇE?

Aydınlık Gazetesi, 13 Nisan 2019

Yıldırım Koç

1987-1988 yıllarında işçilerin ücretlerinin satınalma gücü çok düşmüştü. İşyerlerinde eğitim yapıyorduk. İnsanlar pahalılıktan yakındığında, “deve var 1 akçe, pahalı; deve var 1000 akçe, ucuz” sözlerini hatırlatıyordum.

Televizyon haberlerinde pazardaki insanlar, haklı olarak, pahalılıktan yakınıyor. Ancak gerçekte yakındıkları, satınalma güçlerinin düşmesi. Eğer gelirinizi iyiye ve artıyorsa, fiyatlar artsa bile etraf güllük güllüştür. Eğer aile gelirinizi aynıysa veya işsizlik gibi nedenlere bağlı olarak düşüyorsa, fiyatlardaki artışlar size darbe indirir.

Eskiler çok güzel demiş. Paranız yoksa, 1 akçeye satılan deve size pahalı gelir. Paranız bolsa, 1000 akçelik deve size ucuz gelir. Dünyaca ünlü Forbes dergisinin dünyanın en zenginleri listesine girenlerin patates veya soğan fiyatlarındaki artıştan etkilendiğini düşünebiliyor musunuz? Veya bir mendile 150 lira ödeyenlerin hayat pahalılığından yakındığını hayal edebiliyor musunuz?

YOKSULLUK EDEBİYATI (HENÜZ) YAPMAYALIM

Çok kez yazdım; bıkmadan, usanmadan yineleyeyim. Halkımız görmüş geçirmiş, kısa vadeli çıkarlarını gayet iyi bilen, son derece gerçekçi, risk almadan ve bedel ödemedi sorun çözmeyi çok iyi bilen, ihtiyatlı, zamanı kollamayı çok iyi beceren, adam kullanma konusunda uzmanlaşmış, kurnaz insanlardan oluşur. Bu insanların davranışlarını kavrayamazsanız, hayal dünyasında yaşarsınız.

Özellikle gıda ürünlerinin fiyatlarındaki artış gerçekten çarpıcı. Ancak insanlarımızda yakınmanın ötesinde kitlesel bir tepki gelişmiyor. Bu insanlar aptal veya korkak değil. O zaman, henüz 1 akçelik devenin pahalı geldiği bir noktaya ulaşmış değiliz.

ALTIN VEYA DÖVİZLE ÜCRET HESAP EDİLMEZ

Ben amatör veya kahve iktisatçılarına hayranım. Bizde herkes her şeyi bilir. En kolay bilinecek şeylerden biri de ekonomidir. Ekonomiyi bilmek için bu alanda bir eğitim görmeye, yayınlanan verileri izlemeye, oturup düşünmeye hiç gerek yoktur. Bir iki televizyon programı izlediniz mi, ekonomiye ilişkin çok ciddi değerlendirmeler yaparsınız. Bu ciddi değerlendirmelerin zirvesi de, “sallandıracaksın birkaç kişiyi, gör bak o zaman ekonomi nasıl düzeliyor” tespitidir.

Amatör kahve iktisatçılarına ilave olarak bazı ciddi kuruluşlar çıkıyorlar, döviz veya altın fiyatlarındaki gelişimi esas alarak, ücretlerin kaçta kaçının kaybolduğuna ilişkin derin analizler yapıyorlar. Onlar bu derin analizleri yapadursun, gerçekçi halkımızın televizyon muhabirlerine pazarda yakınmanın ötesinde ciddi bir tepkisi de görülüyor.

Ya bizim halkımız aptal ve korkak, ya da halkımız gerçekçi de birilerinin yaptığı yoksulluk edebiyatı hikaye.

Ücretlerdeki gelişmenin ölçütü, farklı fiyatlandırma dinamikleri olan altın veya döviz değil, tüketici fiyatları endeksidir (TÜFE). TÜFE'nin hesaplanmasında tartışılacak bazı noktalar vardır; ancak parasal ücretlerden gerçek ücretlere geçişte kullanılacak araç (deflatör) TÜFE'dir.

MUTLAK YOKSULLAŞMA HENÜZ DAHA YAŞANMADI

2003 yılı başında brüt asgari ücret günde 10,20 liraydı. 2019 yılı başında brüt asgari ücret günde 85,28 liraya yükseldi. Diğer bir deyişle, 2003 yılı başından 2019 yılı başına kadar brüt günlük asgari ücret 100 iken 836 oldu; yüzde 736 oranında yükseldi. Buna karşılık, 2003 yılı başındaki TÜFE endeksi 2019 yılı başına kadar 100'den 459'a çıktı; yüzde 359 oranında arttı. Buna göre, 2003 yılı başından 2019 yılı başına kadar gerçek **brüt günlük asgari ücret yüzde 82 oranında arttı; 100 iken 182 oldu**. 2002-2017 döneminde memurların net gerçek gelirleri yüzde 53,3 oranında artarken, kamu sektörü işçilerinin aynı dönemde net gerçek gelir artışı yüzde 7,8 düzeyinde kaldı.

Ekonomik kriz öncelikli olarak işçileri ve memurları vuracak. Ancak henüz çok fazla vurmadı. 1 akçelik deve henüz pahalı değil.